

KAMU HUKUKU

TEAMMÜD

Prof. Dr. Faruk EREM

Plan : I. Giriş, II. Teammüd Nazariyeleri (1. Soğukkanlılık ölçüsü, 2. Teammül ölçüsü, 3. Tertip ölçüsü, 4. Naazriyelerin tenkidli), III. Teammüd kavramının uygulanması (1. Yargıtayın benimsediği ölçü, 2. Sübut, 3. Vekâlet suretiyle işlenen suçlar, 4. Hata, 5. Şarta bağlı teammüd, 6. Haksız tahrik, 7. Akıl malûliyeti, 8. Teammüd - kastın yoğunluğu, 9. Teammüd - suç saikleri, 10. Teammüd - teselsül, temadi).

I. GİRİŞ

Adam öldürme suçunun cezasını artıran sebeplerden biri olan teammüdün (TCK. 450, b, 4) niteliği tartışmalıdır. Kanunumuz teammüdü tanımlamamıştır. Mevaz kanunda da tanım yoktur. Yeni İtalyan Ceza Kanunu da tariften kaçınmıştır. Mevaz kanunun gerekçesinde şöyle denmişti : «Teammüdün tarifi hakimlerin zihnini karıştırır. Hakimin vicdanını ihlâl edecek tarif vazetmekten ise bunu adaletin son haddi olan hakimın akli selimine bırakmak daha münasiptir».¹ Tarifin faydasız ve hatta mahzurlu olduğu inancında olanlar vardır. Böyle düşünenlere göre teammüd, herkesin zihninde canlı ve açık bir kavram olarak mevcuttur, her tarif bu berraklığa zarar verebilir. Diğer bir anlayışa göre teammüd doktrinde oluş halindedir, bir yasal tanım içinde dondurulması mahzurludur.

Fakat bu düşünceler isabetli değildir. Bu kadar karışık, değişik yoruma elverişli bir kavram için yasakoyucu mutlaka tercihini gösteren bir yasal tanım vermeliydi. İyi bir tanım asla zihin karıştırmaz. «Hakimin akıselimi» kaidedir, fakat «hukuk emniyeti» yalnız bununla sağlanamaz. Teammüd oluş halinde bir kavram ise nasıl olup da buna göre «ölüm cezası» verilmesini kanun kabul etmiştir? Doktrinde ise teammüdün ma-

¹ Bk. Majno, n. 1583; Contieri, s. 6.

hiyeti hakkında bir anlaşma mevcut değildir. Bu husustaki mehtelif fikirleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.²

II. TEAMMÜD NAZARİYELERİ

Teammüd kavramını açıklamak isteyen nazariyeler ancak gruplaştırmak yoluyla tanıtılabilir. Çünkü bu nazariyeler birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmış değildir.

1) **Soğukkanlılık** : Teammüden adam öldüren şahısta anormal bir «soğukkanlılık» müşahade edilmektedir. Başkasını öldürürken hiç bir heyecan duymamış olması ondaki ruh kötülüğünün delilidir (Carmigniani, nazariyesi).³

Bu nazariyeyi, failde iradenin üçüncü safhaya, yani icra safhasına geçişinde yavaşlık ve vuzuh şeklinde izah edenler de vardır.⁴ Zaman zaman İtalyan Yargıtay kararlarında teammüdün «soğukkanlılıkla olgunlaştırılmış bir fikir», «icra sırasında değil, karar ânında ruhi soğukkanlılık», «icramın soğukkanlılık ile hesaplanması» şeklinde izahlarına raslanmıştır.⁵

Yargıtayımız da bazı kararlarında soğukkanlılık ölçüsüne yer vermiştir : «Teammüdün kabulü için fiilin soğukkanlılıkla icrası tefekkür ve tasamim edilerek icraya konulması muktazi bulunmuş ve şiddetli elemia

² Bk. Contieri (Enrico) *La premeditazione*, Napoli, 1952, ss. 19, Zannımıza göre teammüd suni bir mefhumdur. İnsan psikolojisinde bir hale tekabül etmemektedir. Kanunumuzdan çıkarılması isabetli olacaktır. Yeni İtalyan Kanununun ilk tasarılarında teammüde yer verilmemişti, tekrar kanuna alınması daha ziyade geleneksel inanışlardan kurtulmak güçlüğü ile izah edilebilir. Teammüdü izah eden düşüncelerde de katiyet yoktur.

Kanun vazı, gerçeğe uygun bir kaide koyarsa bu kaidenin onun iradesine uygun şekilde gelişmesi mümkündür. Eğer konulan kaide gerçeğe uygun değilse, tatbikatta bu kaidenin ne göstereceği bilinemez, bu çeşit kaideler hukuki - sosyal mukadderatlarına terk edilmişlerdir. Bunlara «başıboğ hükümler» demek doğru olur. «Teammüd» bunlardandır.

Teammüd, yeni İtalyan Kanununda mevcut ise de bu kanunun tasarısında yoktu. Tasarının gerekçesinde bu kavramın doktrinde ve içtihatla güçlükleri ve tükenmez tartışmalara sebep olduğu yazılı idi. (Bk. Angioni, s. 44; Vannini (D), *Delitti Contro la vita* (Roma, 1946), s. 75.

³ Alimena, *La premeditazione in raporta alla psicologia al diritto e alla legislazione comparata* (impallomeni'den naklen, s. 342); bk. Granata, s. 118.

⁴ Cerneluti, *Teoria del reato* (1933), s. 182. bk. Contieri, s. 35.

⁵ Contieri, bk. s. 35, nt. 5.

tesiri altında işlenen fiilin soğukkanlılıkla tefekkür ve icrasının kabulüne imkân bulunmamış olması sebebiyle hadisede teammüd kabul edilemez».⁶ «Tasarlama (= teammüd) failin işlemeyi niyet ettiği bir suçu işlemezden önce soğukkanlılıkla, sükûnetle düşünüp taşındıktan sonra bu niyetinden vazgeçmeyerek fiili işlemesidir. Tasarlama, niteliği bakımından, iradenin kararlı ve sebatlı bir şekli olup, özelliği failin soğukkanlı ve sakin hareket etmesidir».⁷

«Teammüd, failin öldürmeği amaçladığı, bir süre takip ve aldığı bu kararında ısrar ve sebat ile aralarında hiç bir olay geçmeksizin tasarladığı bu eylemi soğukkanlılıkla gerçekleştirmesinde» söz konusudur⁸. Fakat bir hususda tereddüd edilebilir. Soğukkanlılık «karar» sırasında mı, yoksa «kararın icrası» sırasında mı aranacaktır. Herhalde Yargıtayımız her iki safhada da soğukkanlılığı aramış gibidir. Yukardaki kararlardan bu anlamı çıkarmak daha isabetli olacaktır. Şu karar, bu görüşü kuvvetlendirmektedir : «Samğın karısının, gündüz sövülmesi yüzünden, akşam eve gelen kocasına ağlayarak şikâyetinde bulunması üzerine samğın, ertesi gün maktulün yolunu beklemek suretiyle öldürmesinde, soğukkanlılığını iktisaba müsait zaman geçmediği ve tehevürle verilen kararın icrai hareketlerine aynı tehevürün devamı sırasında başlamış bulunduğu düşünülmezsizin teammüdün kabulü yolsuzdur»⁹. Bir başka karar da «soğukkanlılığın iktisabı» daha uzun bir süre için de kabul edilmiştir : «Samğın iki ay önce kendisini yaralamış olmasının husule getirdiği şedit elemin tesiri altında maktulü öldürmeğe teşebbüs ettiği hususundaki elverişli delillere dayanılarak TCK. nun 51. maddesinin uygulanmış ve teammüdün kabulü için fiilin soğukkanlılıkla tefekkür ve tasmin edilerek icraya konulması muktezi bulunmuş, şiddetli elemin tesiri altında işlenen fiilin soğukkanlılıkla tefekkür ve icrasının kabulüne imkân bulunmamış olmasına binaen teammüd kabul edilemez»¹⁰. Görüldüğü üzere öldürme kararının ne zaman verildiği de saptanmış olmalıdır : «Samğın öldürmeğe karar verdiği zaman anlaşıldıktan sonra soğukkanlılıkla kararında ısrar ve sebat ettiği konusu üzerinde de durularak sonuca göre suç vasfının tayini gerekir».¹¹

⁶ Yğ. Hususi D. 15.10.1946, 2554/3077.

⁷ I CD. 14.2.1973, 5109/517.

⁸ ICD, 25.1.1979, 3501/177.

⁹ ICD, 10.7.1941, 2462/2301.

¹⁰ Hususi D. 15.10.1947, 2554/3077.

¹¹ ICD, 17.11.1977, 2588/3501.

2) **Teammül Ölçüsü**: Teammüden adam öldürmede suça karar verildiği an ile suçu işleme anı arasında uzunca bir zaman geçmiştir. Fail bu arada kararından dönebilirdi. Bu imkândan faydalanmamış olması cezasının arttırılmasına sebep sayılmıştır. Kısacası teammüden adam öldürmede fail yapacağı hareket üzerinde tekrar düşünebilir ve bunun sonunda da —eğer ruhen çok kötü bir insan değilse— hareketinin kötülüğünü anlayarak suç işlemekten vazgeçebilirdi. Teemmüle yetecek kadar zaman geçmiş olmasına rağmen, suçun işlenmiş olması sebebi ile ceza arttırılmalıdır.¹²

3) **Tertip Ölçüsü**: Teammüden işlenen adam öldürme olaylarında, suç iyi hazırlanmış, iyi tertiplenmiştir. Bu hazırlık ve tertip (pusu kurmak, mağduru hile ile öldürüleceği yere getirmek gibi) suçun neticelenmesini daha emin ve kesin hale getirir ve hadise anında mağdurun kendisini savunma olanağı da bertaraf edilmiş veya etkisiz hale getirilmiş olur. İşte bu «tertip» cezanın teammüden dolayı arttırılmasına sebep sayılmalıdır. (Carrara nazariyesi)¹³

Tertip ölçüsü teammüde objektif bir ölçü bulmağa gayret etmiştir. Zira bu nazariyede teammüdün esası «savunma güçlüğü» nde aranmaktadır. Teammüd ile işlenen suçlarda, suç iyi hazırlanmış olacağından hedef tutulan kimsenin savunmada uğrayacağı güçlüğü esas tutmak, neticede teammüd kavramını suçun maddi unsuruna (fiile) bağlamak olur. Bununla beraber savunma güçlüğü nazariyesini tutanlara göre savunmanın güçlüğü fiilen tahakkuk etmiş olması gerekli değildir. Kanun tertip ölçüsünü esas tutarak teammüdü kabul ettiğine göre bu güçlük kesin kanuni bir karine ile mevcut farz olunacaktır. Bu sebeple teammüd, maddi unsura değil, failin kasdına ilişkin bir kavram olmakta devam etmektedir.

Carrara bu nazariyeyi şöylere izah etmektedir : Bizim zararımıza, iyi hesaplanmış bir taarruza karşı, kendimizi savunma iktidarımız azalır. Teammüden öldürmelere fazla ceza verilmesinin sebebi budur. Vatandaş, kendi özel savunmasını etkisiz gördüğü nisbette kanunun kendisini daha fazla savunmasını ister.¹⁴

¹² Impallomeni, n. 138; Vannini (Ottarino), *Delitti Contro la vita* (Milano, 1946) s. 76; Prins, *Science Penal et droit positif*, n. 296; Goedseele (J), *Commentaire du code penal Belge*, II. (Brüksel, 1948), s. 125.

¹³ Carrara, § 1122; Angioni, s. 52.

¹⁴ Carrara (Programma...) § 1116; bk. Contieri, s. 21.

Savunma güçlüğü nazariyesinin suç vasıtalarının hazırlanması şeklinde bir başka yönden maddi unsura bağlanmasına da raslanmaktadır. Ferri'nin ceza kanunu projesinde (m. 21, n. 7) bu ölçü benimsenmiştir. Projede cürmün etraflıca düşünülerek hazırlanmış olması suçlunun daha fazla tehlikelilik haline delâlet eden unsurlar arasında gösterilmiştir.¹⁵ Yalnız projede teammüd, bütün suçlar için müşterek şiddet sebebi olarak kabul edilmektedir. Fakat uzun zamandan beri öldürmeği tasarladığı kimseyi, tesdüfen rasladığında, yine tesadüfi bir vasıta ile öldüren şahısta teammüd kabul edilmeyecek midir?

Teammüd ile tertip ölçüsünün birlikte bulunması fikrinde olanlar da vardır : Böyle düşünülenlere göre teammüdün mevcut sayılabilmesi için «karar» ile «icra» arasında bir sürenin geçmiş olması ve suçun ihtimalla hazırlanmış bulunması lâzımdır. İtalyan Yargıtayı da sadece kronolojik ölçüyü kabul etmemektedir.¹⁶

Esasen «süre» failin suçluluk derecesi hakkında kâfi fikir verememektedir. Bunu anlayabilmek için başkaca dayanaklara ihtiyaç vardır.

Yargıtayımızın «tertup ölçüsü»ne de yer veren kararlarına raslanmaktadır : «Maktulü öldürmeğe karar veren sanığın, onu takip edip camide namaz kılariken gizlice arkasına yanaşıp, savunma olanaklarından yoksun bir durumda bulunduğu sırada ateş ederek vurup öldürdüğü, bu eyleminin teammüden adam öldürmek olarak nitelendirilmesi gerektiği» ne karar verilmiştir.¹⁷

4) Nazariyenin Tenkidi : Yukarıda özetlenen nazariyelere şu tenkitler yöneltilmektedir : Failin soğukkanlılığı, teammüd için ölçü olabilecek mahiyette değildir. Soğukkanlılığın içten ve dıştan görünüşü pek farklıdır. Soğukkanlılık, şahsın psikofizyolojik şahsiyetine bağlı bir özelliktir, irade ile ilgili değildir. Buna göre cezayı arttırmak mantıklı sayılmaz. Karar ile icra arasında zaman geçmiş olması (zaman ölçüsü) ve failin hareketinin kötülüğü hakkında teemmül imkânını kazanmış bulunması (teemmül ölçüsü) kesin bir mana ifade etmemektedir. İnsanın psikolojik hayatındaki hadiseleri kronometre ile ölçmeğe imkân yoktur. Kaldı ki bazı müelliflerin dediği gibi, bir anda kızıp karşısındakini öldüren kimse, kararını bir müddet sonra icra eden kimseden, ahlâken her zaman üstün sayılamaz. Başkasının hayatına kıymak için bir an dahi dü-

¹⁵ Ferri, *Principii di diritto penale* (Torino, 1928), s. 660, 761.

¹⁶ Antolisei, I, n. 15, 41, nt. 5; Granata, s. 33.

¹⁷ ICD, 5.3.1974, 1775/860.

şünmek istemeyen kimse, tereddüt eden ve belki de uzun bir vicdan mücadelesi sonunda suçu işlemiş bulunan kimseden daha ziyade toplum için tehlikelidir. Suç kararı üzerinde teemmül her zaman ruh kötülüğüne delâlet etmez.

Yargıtayımız bir kararında şu gerekçe ile teemmüdü kabul etmemiştir : «sanığın, sebat ve ısrar mahiyetinde bir iradeye sahip olarak hareket etmediği ve nitekim (savunmasında M. yi öldürmek aklıma geliyordu, bazen de vazgeçiyordum... onu gördüm, o zaman içimden bu adamı öldürmek geçti ve ateş edip yaraladım) demiş olmasına göre tasarlamamın şartlarından olan «cürmü işlemek için soğukkanlılıkla düşünüp taşınmak bu hadisede mevcut değildir».¹⁸

Karar ile icra arasında geçen zaman zarfında failin adam öldürme niyeti ile bağdaşamayacak hareketleri mevcut ise ve bunlar da sübuta varacak olursa artık teemmüdden bahsedilemeyecektir. Fakat failin kararında ısrar etmesine rağmen suçtan vazgeçmesini veya hiç olmazsa tereddüdünü gösterecek harici hareketler mevcut olmayabilir veya bunlar ispat edilmemiş olabilir. Bu gibi hallerde kararda ısrar edildiği neticesine nasıl varılacaktır?

Suçun iyi tertiplenmiş ve dolayısı ile mağdurun müdafaa imkânını kaldırmış veya azaltmış olması da yine kesin bir ölçü değildir. Tehevvüren işlendiği halde müdafaa imkânını tamamiyle kaldırmış taarruzlara tesadüf edildiği gibi teemmüden işlendiği halde mağdurun fiilen müdafaa imkânını bulabildiği hadiseler de az değildir.

Kaldı ki bu mütalâa doğru olsa idi. Suç istatistiklerinde teşebbüs halinde kalmış teemmüden katil hadiselerinin diğerlerine nazaran daha az bir yüzde nisbeti göstermesi icap ederdi. Halbuki bunun aksini gösteren istatistiklere raslanmaktadır.¹⁹ Eğer «savunma güçlüğü» nazariyesi doğru ise iyi tertiplenmiş her suç için (meselâ dolandırıcılıkta) teemmüdü kabul etmek icap ederdi.

Teemmüd, ancak «tehevvür»ün aksi olarak bir mana ifade eder. Bu manada ise tehevvüren işlenmemiş her katil hadisesi teemmüden işlenmiş sayılacaktır ki bu da oldukça aşırı bir yorum olur. «Hiddet heyecanı»²⁰ insan psikolojisinde muayyen bir ruhi duruma delâlet eder. Bu itibarla «tehevvüren katil» denilen halin psikolojide bir karşılığı vardır.

¹⁸ ICD, 14.2.1973, 5109/517.

¹⁹ Impallomeni, s. 346; bk. Granata, s. 187; Gontieri, s. 22; Angloni, s. 52.

²⁰ Erem, Adalet psikolojisi (bk. heyecanlar ve ihtiraslar); bk. Contieri s. 15.

Teammüdün istinat edebileceği muayyen bir ruhi hadise ise mevcut değildir. Haddizatında «teammüden katil» denilen mefhum «kasden katil» den ibarettir.

Teammüd bazan «arızı» dir. Ani olarak öldürmeğe karar verdiği kimseyi bazı maniler yüzünden öldüremeyeceğini anlayıp daha iyi şartlarla suçu işlemek için icrayı tehir eden suçluda teammüd arızıdır. Bazı kimselerde ise her fiil kasten değil, teammüden işlenir, karakteri teemmüle müsait olan katilerin çoğunda suç tehevüven veya ani bir karar ile değil teammüden işlenir. Bu itibarla adiyen veya teammüden suç işlemek keyfiyeti, suçlunun psikolojik yapısına bağlı bir keyfiyettir.²¹ Spencer'in dediği gibi sinir sistemi kuvvetli olan kimselerde teemmül kabiliyeti fazladır. Psikolojik melekeleri az tekâmül etmiş olanlarda ise heyecan ve ihtiras onları ani ve şiddetli hareketlere sevkeder.²²

Teammüden katil, adiyen katilden fiilin «Saik» i bakımından değil, failin hareket tarzı ile ayrılmaktadır. Bazan teammüden katilde saik, adiyen katildeki saikten daha fazla mazur gözükebilir bir saik olabilir.

Teammüd kavramına vuzuh vermek için yukarda özetlenen nazariyelerden birini benimsemek mümkündür. Fakat kanun koyucunun maksadını gösterecek dayanaklar nelerdir? Teammüd (meselâ teemmüle dayanıyorsa) diğer suçlarda da (meselâ dolandırıcılık, hırsızlıkta vesaire) bulunmak icap eder. Fakat kanun Teammüdü yalnız adam öldürme ve (müessir fiil) için kabul etmiştir. O halde kanun «hayat hakkı» na yönelmiş bir kararın mutlaka faili teemmüle sevkedeceğini ve bunun neticesinde de failin suçtan vazgeçeceğini ümit veya zannetmektedir. Bu ümidinde kanunun aldanmış olması failde clağanüstü bir suçluluğun mevcut olduğunu gösteren bir «ölçü» sayılmıştır. Alimena'nın «teammüden öldüren birden fazla öldürmüş gibidir»²³ sözü bu anlamdadır.

Bu düşüncelere rağmen kanunun teammüdü hasrettiği adam öldürme ve müessir fiil suçlarında, teammüdün hukuki mahiyetini izah edecek hiç bir unsur bulunamayacağı, çünkü teammüdün hukuki niteliğinin bu iki suçtan bağımsız olduğu fikri ileri sürülmüştür.²⁴

Bununla beraber kanunun teammüde verdiği anlamı tahmin çabası verimsiz değildir. Kanunun teammüdü kabul ettiği her iki suç arasında

²¹ Bu hususta bk. Impallomeni, n. 150.

²² Spencer, principes de psychologie, s. 252.

²³ Granata (= dan naklen), s. 187; bk. Contieri, s. 1.

²⁴ bk. Contieri, s. 2.

müşterek özellikler vardır, her ikisi de şahıslara karşı işlenmiş ağır ve insan hayatı veya bedenine yönelmiş suçlardandır. Ayrıca kanun bu suçların «taksir» li şekillerinde teammüdü kabul etmemiştir. Bazı kanunlarda teammüd ile işlenen adam öldürme müstakil (assasinat) bir suçtur (örneğin Fransız CK.). Memleketimiz tatbikatında da raslanan adiyen katil - teammüden katil deyimleri böyle bir etkinin izlerini taşır. Halbuki kanunumuzda teammüd sadece bir «şiddet sebebi» dir.

III. TEAMMÜD KAVRAMININ UYGULANMASI

Kavramın uygulanmasında da bazı güçlükler raslanmaktadır :

1) Yargıtayın Benimsediği Ölçü : Yargıtayımızın teammüdü «öldürme kararında ısrar ve sebat» olarak tanımladığı —yukardaki emsal kararlara bakarak— ileri sürülebilir. Bu anlayışın diğerlerine kıyasla daha makul olduğunu sanmaktayız, ayrıca bu anlayış ileriye dönük bir anlayış da sayılabilir :

İsviçre ceza kanunu teammüdün geleneksel anlayışını terk etmiş, bu anlayışı müphem ve psikolojik açıdan tartışmalı kabul etmiştir. İsviçre ceza kanununa göre (m. 112) : «suçlu, ahlâken çok kötü veya tehlikeli olduğunu gösteren teammüd ile» adam öldürmüş ise cezası arttırılır. O halde kendi başına teammüd yeterli değildir.²⁵ İsviçre ceza kanunu teammüdü yalnız başına yeterli saymamıştır. Bir başka düşünceye göre cezanın arttırılması nedeni öldürme kararında ısrar ve sebat değil, bu ısrar ve sebatın yansıttığı, dışa dönüştürdüğü «ahlâk düşüklüğü», «tehlikelilik hali» dir. Bu anlayışın kanunumuza pek de yabancı olduğu söylenebilir. Me'haz kanunun hükümet gerekçesine göre teammüd karma bir kavramdır, psikolojik unsurlar (sinsilik, acımasızlık gibi) bir araya gelir, teammüdü oluştururlar.²⁶

Eşi ölmüş, sefaletе düşmüş, umutsuzluk ve uzun bir iç çekişmeden sonra, küçük çocuğu ile kendisini suya atan, çocuğu ölen, kendisi kurtulan anne olayı İsviçre ceza kanununun 1918 tarihli projesi gerekçesinde teammüdün kesin bir kavram olamayacağına örnek gösterilmiştir.²⁷ Bu

²⁵ Logoz (P.), *commentaire du code penal suisse*, (Partie speciale, I négatif 1955), s. 15; bk. Graven (J.), *La repression de l'homicide en droit suisse* (rev. Sc. crim. 1966, n. 2) s. 233.

²⁶ Saltelli - Di Falco, *commento teorico - pratico del nuovo codice penale*, II (Torino, 1931), s. 885; bk. Maggiore (G.), *Principi di diritto penale* (Bologna, 1937) s. 374, Puglia, *Delitti contro persona*, VI (Milano), s. 162 - 164.

²⁷ Logoz, s. 15.

ve benzeri olaylarda —biçimsel olarak— «teammüd» vardır, fakat bu olaylarda teammüd kendini cezayı artırıcı sebep olarak kabul ettirebilir mi?

Yargıtayımızın içtihadına göre teammüde «öldürme kararında» «ısrar ve sebat» arandığına göre bu ölçü —kuşkusuz— karar ile icra arasında bir süreyi de gerektirir. Fakat «ani suç» görünümlü olaylarda da geriye doğru bir sürenin varlığı anlaşılabilir. Bu nedenle «sanığın, maktule arkasından ansızın ateş edip (sırtından yaralamasında teammüd kabul edilmiştir).²⁸ Bununla beraber «arada tartışma geçmemiş bulunması —her zaman— suçun teammüden işlendiğini göstermeğe yeterli değildir». ²⁹ Genellikle maktül ile sanığın tesadüfen karşılaşmaları sırasında —evvelce mevcut bir husumet nedeni ile— sanığın ateş ettiği olaylarda «evvelden tasavvur ve tasmin olunarak suçun işlendiğine dair deliller tesbit edilmeksizin teammüdün kabulü» yolsuz sayılmıştır.³⁰ «Yalnızca düşmanlığın eski olması, öldürme kararının çok önceden, soğukkanlılıkla verildiğini ve böylece uygulandığını açıklamaya yeterli sayılamaz. Tasarlamayı açıklayıcı delillerin varlığı, her türlü kuşku ve tereddütten uzak olarak belli olmalıdır». ³¹ «Sebat ve ısrarı tazammun eden teammüdün kabulünü mümkün kılacak inandırıcı ve kabule şayan delillerin neler olduğu etraflıca gösterilmeden» teammüd kabul edilemez, «kesin ve kanaat verici deliller» mutlaka gösterilmelidir.³²

Yargıtayımızın içtihadı «karar - süre - bu süre içinde kararda ısrar - ve sebat - kararın icrası» formülü ile özetlenebilir. O halde yalnız kararın değil, bu kararda ısrar ve sebatın da ayrıca kanıtlanması gerekir. «mağdurun sanığı dövmesi olayından sonra geçen müddet içinde onu öldürmeğe karar verdiğine ve bu kararda sebat ettiğine delâlet edecek herhangi bir hareketi tahakkuk etmediğinden teammüdün kabulü yolsuz» sayılmıştır.³³ Pusu kurmak —genellikle— «ısrar ve sebatın kanıtı»dır. «Yola taş koyarak maktülün kamyonla geçeceği yol kenarında pusu kuran kişide teammüd kabul edilmiştir». ³⁴ Fakat «pusu mahalli olarak kabul edilen yerin sanık tarafından hazırlandığına ve sanığın mağdurun

²⁸ ICD, 22.4.1974, 4530/1596; ICD, 9.5.1979, 11, 7/2008.

²⁹ CGK, 5.7.1976, 302/312.

³⁰ ICD, 22.2.1949, 493/239.

³¹ CGK, 12.4.1976, 137/191.

³² ICD, 25.6.1981, 1992/3051, ICD, 25.1.1981, 1613/205

³³ ICD, 8.11.1949, 1302/2456.

³⁴ ICD, 9.3.1978, 449/861.

oradan geçeceğini bildiğine dair kesin deliler izah edilmeden teammüdü'nün kabulü yolsuz» sayılmıştır.³⁵

2) **Sübut :** Teammüdün, tatbikatta nasıl sübuta varmış sayılacağı üzerinde de durmak doğru olur. İlk akla gelen ölçü failin adam öldürmeğe karar verdiğini gösterecek delilerin mevcut olup olmadığına bakmak ve karar anından suç işlendiği ana kadar zaman geçip geçmediğini araştırmaktır. Fakat bu ölçünün isabetli olamayacağı aşikârdır. Suç işleme kararı Ceza Hukukunda kaideten cezayı müstelzim değildir. Bundan başka zamanın uzunluğu psikolojik olması gereken bir hadisenin ölçüsü olmaz.

Kararı takiben hiç olmazsa cezayı gerektiren «teşebbüs» sahasına intikal etmiş ve bir müdet sonra suçu tamamlamış olan failin cezasını arttırmak doğru gözükebilir. Çünkü suç kararı evvelce kanunî manâda teşebbüs halinde tezahür etmiş, fail meselâ yakalanmamış olmasından dolayı, öldürmeğe teşebbüs ettiği şahsa tekrar taarruz ederek bu kere onu öldürmüş ise faile verilecek ceza arttırılacaktır. Fakat burada da failin cezasını arttırmaya sebep teammüdden ziyade, ikinci defa suç işlemesini daha ağır sayan düşüncelerdir.

Bir anlayışa göre kanun teammüdü tarif etmemekle karinelere göre karar verilmesini istemiştir. «Kast karinesi» ne benzer bir «teamüd karinesi» üzerinde durulmak lâzımdır. Fakat tatbikatta yapılan şeyin karineden ziyade bir faraziye veya mevhumeye göre teammüdün kabulü olduğunda şüphe edilmemelidir.³⁶ Teammüdü «kamu vicdanının mameleki»³⁷ olarak kabul etmek bir izah değildir.

Teammüd hakkındaki İtalyan Yargıtayının şu kararının tatbiki değeri büyüktür : «Eğer vakıalar suç kararında ısrarı tazammun ediyorsa failin kendini cezadan kurtarmak için gerekli tedbirleri almamış olması teammüdün mevcudiyetini bertaraf edemez. Teammüde vücut veren teammül ve zaman geçmiş olması unsurları mevcut ise teammüd mevcut demektir».³⁸ Fakat «mağdur ile suçlu arasında bir düşmanlığın öteden beri mevcut olması, sadece bu husus teammüdün ispatı için kâfi sayılmaz».³⁹

³⁵ ICD, 19.6.1953, 1395/2133.

³⁶ kşz. Roncagli (giorgio), la premeditazione (Milano, 1950), ss. 11.

³⁷ bk. Roncagli, s. 86.

³⁸ İtalyan Yg. kararı, 14.1.1952 (Giurus, Comp. Cass. pen, 952, n. 79).

³⁹ İtalyan Yg. kararı, 6.6.1914 (Bruno, m. 366).

3) Vekâlet Suretiyle İşlenen Suçlar : «Suçta vekâlet» suretile adam öldürmelerde «teammüd» ün mevcut olduğu da düşünülebilir ve suç da vekâletin (özellikle kiralık katil olaylarında) ispatı halinde teammüdün de sabit olduğu neticesine varılabilir. Vekâlet suretile suç işlemede vekile, müvekkilden daha fazla ceza verilmesini isteyen düşünceler de mevcuttur. Burada da teammüdden dolayı cezanın arttırılması istenirken suçta vekâlet suretile iştirakin cezayı arttırıcı bir sebep olmasını isteyen düşünceye dayanılmaktadır. Müvekkilde her zaman teammüdün mevcut sayılmayacağı, çünkü bir hiddet anında vekâlet vermiş olabileceğini ileri süren müellifler de vardır.⁴⁰ Buna mukabil Carrara⁴¹ bir müvekkilin hiddet anında ücretli bir vekâlet vermesi⁴² ve vekilin de bunu derhal yerine getirmesi halinde her iki taraf için de teammüdün mevcut olamayacağını ileri sürer. Fakat bu mütalâa, hakikatte böyle bir hadisenin cereyan edemeyeceği düşüncesi ile tenkit edilmektedir.⁴³ Görülüyor ki tabikâtı bakımından da teammüdü kabul pek güçtür.

Yargıtayımızın müvekkil ve vekilde teammüdü kabul eden kararlarına rastlanmaktadır : «Diğer sanığın maddi faile bir tabanca ile iki jarjör vererek maktulü vurmasını söylemiş olduğu, anlaşılmasınasına göre maddi failde ve onu azmettiren (TCK 64/2) diğer sanıkta teammüdün kabulü gerekir».⁴⁴

4) Hata : Bir anlayışa göre maktulün şahsında «hata» suretile işlenen suçlarda «teammüd» kabul olunmalıdır. Çünkü böyle bir hata «teammüden öldürmek niyeti» ni ortadan kaldırmış olamaz.⁴⁵ «İsabette hata» hakkında da aynı neticeye varmak doğru olur.⁴⁶

Şahısta veya isabette hata halinde de teammüdün uygulanması gerektiğini savunan yazarların düşüncesine göre önemli olan şu veya bu kişinin ölmesi değil, insan hayatının daha etkili cezalarla korunmasıdır.⁴⁷

Fransız doktrin ve içtihadı isabette veya şahısta hata halinde de teammüdün kabul edilmesini benimsemiştir, çünkü karar, şu veya bu ki-

⁴⁰ Bu hususta bk. Impallomeni, ss. 383; Granata s. 192.

⁴¹ Programma § 1194.

⁴² Suçta vekâlet, ücretli vekâlet mefhumları için bk. Erem, Türk Ceza Hukuku s. 113.

⁴³ bk. Impallomeni, ss. 383.

⁴⁴ ICD, 19.3.1974, 3145/1088.

⁴⁵ bk. Impallomeni, n. 169.

⁴⁶ Şahısta isabette hata terimleri için bk. Erem, Türk Ceza Huku, s. 164.

⁴⁷ bk. Puglia, s. 174.

şinin değil, bir insanın öldürülmesine ilişkindir. Nitekim muayyen olmayan kasıtlı işlenmiş adam öldürmelerde de (kalabalığa ateş etmek gibi) teammüdün kabulü önerilmektedir.⁴⁸

Fakat Yargıtay aksi kanaattadır. Yargıtayımıza göre : «Katli tasavvur ve tasdim edilen herhangi bir rahsın yerine başkasının öldürülmesi halinde teammüd katli tasavvur ve tasdim edilmeyen bir maktulün katline sarî olamaz».⁴⁹ Aynı mahiyette bir de Tevhidi İçtihat kararı vardır.⁵⁰ Yargıtayın içtihadı bazı müelliflerin kanaatine uygundur. Böyle düşünenlere göre, şahısta hatada teammüd, fiile inkilâp etmemiş, kararda kalmış sayılmalıdır.⁵¹

«İsabette hata» olaylarında (TCK 52) teammüdün kabul edilip edilmeyeceği Yargıtay İçtihadında değişik aşamalar göstermiştir. «Mahkemeyi temyiz» İstanbul'da iken teammüdün uygulanması, Eskişehir'de iken uygulanmaması benimsenmiş, nihayet Ankara'da temyiz mahkemesince içtihadı birleştirme kararı ile uygulanmaması sonucuna varılmıştır. Bu kararın tartışılması sırasında şu düşünceler ortaya atıldı : «Bir adam babası yerine başkasını öldürse ona baba katili diyebilir miyiz?»⁵²

Hata bazen vasıtada olabilir. Carrara şöyle bir misal vermektedir : Bir kimse, diğer bir şahsı teammüden öldürmek için yaralar. Mağdur ölmüştür. Fakat fail onun öldüğünü zanneder ve suç meydana çıkmasını diye mağduru bir nehre atar. Bilâhare cesedin muayenesinde mağdurun aldığı yaradan değil, suda boğulmaktan öldüğü sabit olur. Bu gibi haller için Carrara⁵³ şöyle düşünmektedir : Ortada iki safha vardır. Birinci safha öldürmek niyeti ile teammüden yaralamak, ikinci safha ölmüş zannedilen mağdurun suda boğulmasıdır. Birinci safha bakımından ortada tekemmül etmemiş bir adam öldürme suçu vardır. İkinci safhada ise takirli bir adam öldürme mevcuttur. Çünkü mağdur ölü zannedildiği için suya atıldığından failde öldürmek niyeti yoktur. İmpallomeni bu mütalâaya katılmaz. Bu müellife göre bir kimsenin bir şahsı öldürmek istemiş olması kâfidir. Bu niyetinin şu veya bu tarzda tahakkuk etmiş olmasının ehemmiyeti yoktur. Zannımıza göre bu gibi hadiseleri kasten katil olarak kabul etmek doğru olur. Çünkü teammüd fiile bağlı bir şiddet sebebidir ve ölümü husule getirmiş olan fiil birinci safhadaki fiil değildir.

⁴⁸ Puglia, s. 173.

⁴⁹ CGK, 11.6.1934, e. 124, k. 101; bk. Carrara (programma.) I. s. 1136.

⁵⁰ 8.7.1936 (İçt. Birl. Kar. 934 - 47) s. 31.

⁵¹ bk. Angioni, s. 26.

⁵² İçt. Birl. Kar. 13.11.1936, 14/32.

⁵³ Carrara (Programma..) s. 1137; bk. Angioni, ss. 25.

5) Şarta Bağlı Teammüd: Adam öldürmenin şarta bağlı olduğu hallerde (iğfal edilen bir kızın, evlenmeyi red hususunda ısrar ettiği takdirde, kendini iğfal edeni öldürmek istemiş olması gibi) teammüdün kabul edilip edilmeyeceği ihtilâfıdır. Carrara'ya göre, şartı teşkil eden vakıa haklı ise yalnız teammüdün yokluğu değil, fail lehine haksız tahrik de kabulü lâzımdır. Eğer bu vakıa haksız ise teammüd mevcut olabilir. Çünkü böyle hallerde öldürmek niyeti tasarlanmış bir halde, hakiki teammüde delâlet eder. Görülüyor ki Carrara şarta bağlı teammüdü ayırmakta ve sebebin haklı olduğu hallerde teammüdün kabul edilmeyeceği sonucuna varmaktadır. Verdiği misal şudur : Karısından şüphelenen kocanın uzun zaman takipten sonra onu zina halinde yakalaması ve öldürmesi halinde teammüd kabul edilemez.⁵⁴ Carrara'nın bu fikrine tamamiyle aykırı düşünenler de vardır. Onlara göre şart bir kimsenin suç kararına hiç bir şey eklemeyiz, bu sebeple meselâ iğfal edilen kızını almadığı takdirde iğfal edeni öldürmeğe karar veren şahsın, şartın tahakkuku halinde öldürmesinde teammüd mevcuttur.⁵⁵ Bunun aksini düşünenlere göre, şarta bağlı iradi bir karar o şahısta «suç istidadı» nı gösterir, fakat ortada henüz hakiki ve müspet bir «teammüd» yoktur.⁵⁶

Diğer bir anlayışa göre şartlı teammüd konusu ortaya yanlış konulmaktadır. Şarta bağlı teammüdün olup olmadığı değil, teammüd var mıdır, yok mudur bunun araştırılması lâzımdır.

Şartlı teammüdü kabul edenlere göre, öldürme kararının bir şarta bağlanması teammüdün teşekkül etmiş bulunan şartlarını kaldırmış olamaz. Suç kararında ısrarın delâlet ettiği özel yoğunluk ve failin tehlikeliği şarta bağlı teammüde, böyle olmayan teammüd hadiselerindeki seviyeye ulaşmış ise teammüdü kabul etmemek için sebep yoktur. İtalyan Yargıtayı da şartlı teammüdü kabul etmiştir.⁵⁷ Dönmezer'e göre «failin adam öldürme niyetini bir şartın tahakkukuna tabi tutmuş bulunması halinde de teammüdün vücudu kabul olunabilir».⁵⁸

Şarta bağlı teammüdün kabulüne gösterilen gerekçelerden biri de şudur : Şart öldürme kararının dışında değildir, öldürme kararının bünyesinde.⁵⁹

⁵⁴ bk. Carrara (Programma...) I. s. 1129, nt; bk. Angioni, s. 12.

⁵⁵ Saltelli - Romano di falco, II, ss. 888; bk. Angioni, s. 13.

⁵⁶ Ferri. (Prncipli...) ss. 436; kısz. Roncagli (Giorgio), la premeditazione (Milano, 1950), s. 54.

⁵⁷ bk. Granata, s. 192.

⁵⁸ Carrara, s. 1129, 1130; bk. Majno, n. 1584; Dönmezer, şahıslara karşı ve mal aleyhine cürümler, (4. bası), s. 33; Antolisei, I. n. 13; Granata, s. 192.

⁵⁹ Puglia, s. 174; Saltelli - di falco, s. 88.

Fransız Ceza Kanununda (297) kararın bir olayın meydana gelmesine ve şarta bağlı olması halinde de teammüdün kabul edilmesi gerektiği açıklanmaktadır.⁶⁰

Diğer bir anlayışa göre şarta bağlı olduğu hallerde teammüd kabul edilemez. Çünkü şarta bağlı teammüd, fiilen mevcut sayılamaz. Yargıtayımızın şarta bağlı teammüdü kabul etmediğini gösteren kararlarına raslanmaktadır : «Teammmüd işlenmesi tasavvur olunan fiil hakkında sebat ve ısrarı tazammun eden kat'i kararı ifade eder. Bu nedenle şarta bağlı teammüd olamaz.⁶¹

Şarta bağlı teammüd ile öldürme kararının —öngörülebilir olsa da— bir olayın meydana gelmesine balğanması arasında fark olduğu, bir tecavüze uğradığı takdirde (örneğin, tehlikeli bir bölgeden geceleyin geçerken saldırıya uğradığı takdirde) mütecavizi öldürmek kastının, şarta bağlı teammüd sayılamıyacağı⁶², aksi halde silâh taşıyan herkesin teammüd içinde olduğunun kabulünün gerekeceği ileri sürülmektedir.

6) Haksız Tahrik : «Teammmüd» ile «haksız tahrik» halinin aynı hadisede kabul edilip edilemeyeceği de tatbikatta tereddüt doğurmaktadır. Teammmüd kavramının belirsizliği bu tereddütlere sebep olmaktadır. Teammmüdü ölçüsü «soğukkanlılık» ise bir heyecan haline tekabül eden haksız tahrikin teammmüd ile bağdaşamaması gerekir. Teammmüdü esasını «teemmül ölçüsü» nde ararsak karar ile icra arasında uzunca bir zaman geçmiş olmasını gerektiren teammmüdü, uzun sürmemesi icap eden tahrik hali ile uzlaşamayacağını görürüz. Fakat bu gibi halleri mantık ölçüleri ile tayine imkân yoktur. Bununla beraber hiddet halinin (gazap, şiddetli elem), karar ile icra arasındaki «süre» de devam edebileceği gerekçesi ile «teammüd» de «haksız tahrik» in (TCK 51) kabulü gerektiği fikri çoğunlukla benimsenmiştir.

Tahrik ile teammmüdü birleşebileceğine gerekçe olarak tahrikin doğurduğu «gazap» ve «şiddetli elem» in, yasada (TCK 51) bir zamanla sınırlanmadığı da ileri sürülmektedir.⁶³ Yargıtayımız haksız tahrik ile teammmüdü birleşebileceği içtihadındadır.

⁶⁰ bk. Lamber, (L.), Traite de droit penal special (Paris, 1968), s. 17.

⁶¹ ICD, 21.5.1941, 36/1832.

⁶² Carrara (F.), Programma del corso di diritto criminale (parte speciale, I, 1881), s. 160, s. 1129; bk. Saltelli - Di Falco, s. 888.

⁶³ Saltelli - Di Falco, s. 890; «Fihhal» kavramı açısından, kşz. TCK 49/2, 51.

Teammüd ile tahrikin birleşemeceği kanısında olanlar ise daha fazla «psikolojik bağdaşmazlık» gerekçesine dayanmaktadırlar.

İtalyan Yargıtayının teammüd ile haksız tahrikin bağdaşamayacağı, birlikte uygulanamayacağı hakkında kararlarına rastlanmaktadır.⁶⁴ Bir dereceye kadar bu içtihad haklı da görülebilir, eğer suça haksız tahrik neden olmuş ise suçun evvelce verilmiş bir karar sonucu olduğunu kabul olanaksızdır. Bu tür olaylarda ya tahrik vardır, teammüdle birleşemez, ya da teammüd vardır, o halde tahrikin kabulü haklı olamaz.

Yargıtayımızın da «psikolojik bağdaşmazlık» ı esas tutan kararlarına rastlanmaktadır. «Öğleyin kendisini dövüp, hakaret eden maktulü, aynı gün saat 19.00 da bu dövme ve hakaretin etkisi ile öldüren samığın eyleminde kışkırtma vardır ve tasarlayarak adam öldürmek olarak nitelendirilemez».⁶⁵

İtalyan Yargıtayı, haksız tahrikte gazap halinin «teammüdü kaldırdığı halde öldürme kastını kaldırmayacağı kanısındadır».⁶⁶

7) Akıl Malûliyeti : Mehz Kanunu uygulamış olan İtalyan Yargıtayı içtihadına göre teammüd ile «tam olmayan akıl malûliyeti» birlikte kabul edilebilir.⁶⁷ Çünkü teammüdüün şartlarının akıl malûlünde de vücut bulmaması için sebep yoktur. Bununla beraber «şuur» ve «irade» ye tesir dereceleri pek farklı olabilen akıl malûliyeti halleri arasında fark görmek ve hadisesine göre karar vermek daha isabetli olacaktır. Teammüdüün ölçüsü kronolojik ise veya suç kararında ısrar ve sebat edilmesi ise akıl malûliyeti bunlara imkân vermemiş olabilir. Teammüd kavramında, marazi de sayılması mümkün «sabit fikir» kavramına yaklaşan bir taraf yok değildir. «şuur» ve «irade» serbestisi «ehemmiyetli derecede» (TCK 47) azalmış bir kimsede kasıttan pek fazla yoğun sayılması gerekli teammüdüün teşekkülü mümkün görülmeyebilir. Teammüd, aynı zamanda, kasıttan azami bir yoğunluk göstermek durumunda olduğuna göre hasta bir dimağda böyle bir hale rastlanamaz, kastın aynı zamanda hem zayıf, hem de yoğun olarak kabulü imkânsızdır.⁶⁸

8) Teammüd - Kastın Yoğunluğu : «Kastın yoğunluğu» kavramı doktrinde gelişmiş ve yeni İtalyan ceza kanununda (m. 33, b. 3) açık bir

⁶⁴ bk. Puglia, s. 172.

⁶⁵ ICD, 5.5.1976, 1271/1651.

⁶⁶ İtalyan Yğ. K. 13.11.1961, Giust. pen. 1969, II, s. 81.

⁶⁷ bk. Majno, n. 1584; Granata, s. 194; bk. Saltelli - Di Falco, s. 891.

⁶⁸ Manzini (1930), II, s. 115.

hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre, hakimın «genel takdir hakkı» nı kullanırken nazara alacağı hususlar arasında «kastın yoğunluğu» da yer almaktadır.

Kastın yoğunluğu kavramı ile teammüd arasında fark olmadığı veya farkın genellik - özellik ilgisinden ibaret kaldığı, kastın yoğunluğu kavramının unsurlarından birinin de teammüd olduğu ileri sürülmektedir. Böyle düşünülürse kanunun teammüdü yalnız iki suça inhisar ettirmesi sebebinin izah da güçleşir. Kastın derecelendirilmesi, «basit kast» ile «teammüdü kast» ayrımını ortaya atacaktır ki teammüd izah edilmedikçe bu ayrımın da anlamı anlaşılamiyacaktır.

Diğer taraftan «kastın yoğunluğu» kavramı üzerinde tereddüt edenler de vardır. Böyle düşünenlere göre, kastın derecesi olamaz, kast var veya yoktur, eğer mevcut ise tam olarak mevcuttur. Fakat bu itirazın «basitliğin kusuru» nu taşıdığı, kastın ne derecede şuurlu olduğundan gelen bir yoğunluk arzedebileceği ileri sürülmektedir.⁶⁹

9) Teammüd - Suç Saikleri : Holdzendorff, münferit bir fikir olarak ve pozitivist mektep kendi sistemi içinde teammüdün reddi ile yerine suç saiklerinin ahlâken kötülük derecesinin ölçüsü olarak konulmasına taraftardır. Böyle düşünenlere göre : Uzun bir teammülden sonra ve fakat sosyal veya ahlâki bir sebeple öldüren kişi (meselâ tümünden bencillikle) öldüren kimseden üstün sayılmak gerekir. Teammüd, suçlunun daha korkunç olduğunu göstermeye her zaman elverişli olmadığından şiddet sebebi olarak kabul edilmemelidir. Halbuki suç saikinin gayri ahlâkilik ve antisosyalite derecesine göre, ceza ayarlanabilir.

Bu fikre karşı olanlara göre «saik» ve «teammüd» ün müşterek hiç bir tarafı yoktur. Saik, fiilin «müessir sebebi», teammüd ise fiilin sadece icrasında bir özelliktir.⁷⁰

İlginç bir öneri de şudur : Suçun saiki ile teammüdü kabul veya reddetmek isabetli olmayabilir. Zira pek değişik olabilen saik ile değişmez bir niteliği olmak gereken teammüd arasında nitelikte birlik yoktur. Bir anlayışa göre adam öldürme olaylarında suçlunun saikine bakarak teammüden adam öldürmenin cezası basit adam öldürme suçunun cezasına kadar indirilebilmeli, basit adam öldürmenin cezası da, saika bakarak, teammüdün cezasına kadar çıkarılabilmelidir.⁷¹

⁶⁹ bk. Antolisei (parte generale), n. 129.

⁷⁰ bk. Ferri (principii...), ss. 437; Florian, I. s. 367; kısz. Saltelli - Romano di Falco, ss. 885; Angioni, ss. 9.

⁷¹ Puglia, s. 169.

10) Teammüd ve Teselsül, Temadî Kavramı : Teammüd kavramı ile «mütemadî suç» da kabul edilen temadî kavramı ve «müteselsil suç» da kabul edilen teselsül kavramı mukayese edilmelidir. Bir anlayışa göre «mütemadî suç» da irade temadî eder ve mütemadî suç tekemmül etmiş şekilde temadî eden bir suçtur. Halbuki teammüde, karar suçtan evvelki bir safhada temadî etmektedir. «Müteselsil suç» da ise aynı suçları işlemekte ısrar görülür. Bu sebeple teammüd ve teselsül birleşebilir.⁷²

Yukardaki düşüncelerde «hukuk tekniği» açısından isabet varsa da teammüd temadî ve teselsülün müşterek tarafları olduğu gözden kaçmamaktadır. Kanun dahi, müteselsil suçu «aynı suçu işleme kararı» deyimini ile 'TCK 80) göstermiştir. Teammüd, temadî ve teselsül kavramlarında müşterek olan şey kararda ısrar hadisesidir. Fakat temadî ve teselsülde bu ısrarın maddî delilleri vardır, temadî ve teselsül (yani ısrar) fiil halinde sabittir. O halde teammüdün kabulü için dahi, öldürme kararındaki ısrar ve sebatın aynı derecede maddi vakıalarla sabit olması icap eder.

Diğer taraftan «müteselsil suç» da unsur suçların cezası toplamını dahi vermeyen, sadece bunlardan birinin cezasına bir miktar ilâvesi ile yetinen, adetâ cezayı azaltan kanunumuzun (TCK 80), aynı hadiseyi yani kararda ısrar hadisesini teammüde cezayı arttırıcı sebep saymasında da kavramları takdirde yeknesak ölçü kullanmadığı görülmektedir.

⁷² Angioni, s. 81; kısz. Roncagli, s. 76.